

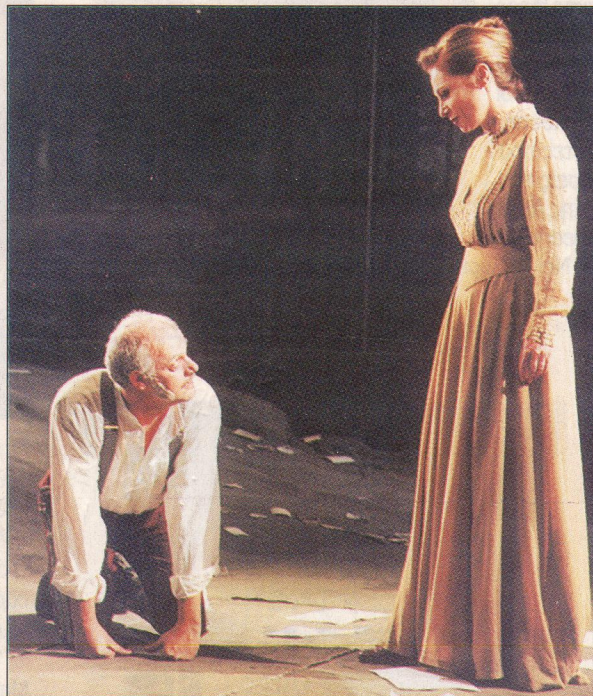
Ο «Πατέρας» του Στρίντμπεργκ είναι έργο αρσενικής αγωνίας. Βγάζει στην επιφάνεια προβλήματα που επιπολάζουν στο βυθό, τραύματα που ενδημούν στα έγκατα και το ανδρικό «ύφος» δεν τους επιτρέπει να αναδυθούν. Η αμφιβολία της πατρότητας δεν είναι προνόμιο της ψυχολογικής ιδιαιτερότητας του συγγραφέα. Δεν ξέρω αν θα μπορούσαν να βρεθούν πατέρες σε κοινωνίες μονογαμικών ζευγών που να μην τους άγγιξε η υπόνοια. Ο Όμηρος καταθέτει τη μαρτυρία του από απόσταση 3.000 χρόνων. Ο Στρίντμπεργκ μεταχειρίζεται τα όσα λέει ο Τηλέμαχος για την αβεβαιότητα πως ο Οδυσσεύς είναι πατέρας του, όχι απλώς σαν επιχείρημα, αλλά και σαν ελαφρυντικό για την υποψία του δικού του ήρωα. Ταυτισμένος με το Λοχαγό, ο συγγραφέας δεν θέλει να περάσει για ψυχωτικός και καταφεύγει στον Όμηρο που βάζει σε αμφισβήτηση ακόμα και το παγκόσμιο ιδανικό συζυγικής πίστης, την Πηνελόπη. Η απλή υπόνοια, η νύξη, η φευγαλέα σκέψη, τα συμπτώματα των απλών περιπτώσεων στον «Πατέρα» παίρνουν διαστάσεις εφιάλτη.

Μ' αυτήν την αβεβαιότητα σαν όπλο η σύζυγος δηλητηριάζει σιγά σιγά τον άνδρα της. Βαθμιαία τον οδηγεί στην τρέλα και στην εξόντωση. Γιατί αυτό που κυριαρχεί στο έργο είναι η αδυσώπητη αναμέτρηση, η ανελέητη πάλη ανάμεσα στον άνδρα και τη γυναίκα.

Σε μέγεθος ξοανικό θεότητας ανδροφάγας, χωρίς κανέναν οίκτο για το σύντροφό της, σχεδιάζεται εκείνη, με μόνη πρόθεση να κυριαρχήσει συντρίβοντας το ταίρι της. Καμιά απ' τις δικαιολογίες που της παρέχει ο Στρίντμπεργκ δεν την κάνουν ανθρώπινη. Παρουσιάζεται τρομερή, τερατώδης, γέννημα κακού ονείρου, τρόμου υποσυνείδητου, δίνης σκοτεινής και ολέθρια. Γύρω της υφαίνει πλέξη συνωμοσίας που περισφίγγει το Λοχαγό και του εντείνει την αγωνία. Ο άνδρας καταρρέει, εξοντώνεται και εκείνη κερδίζει την εξουσία. Όλα συμβαίνουν όπως σ' έναν εφιάλτη.

Ποια είναι τα στοιχεία της ανδρικής υπεροχής; Η κατοχή των όπλων. Οι άνδρες είναι ισχυροί σωματικά, κατέχουν τα όπλα και πολεμούν. Κατασκεύασαν και μια άλλη στήριξη, το ιστορικό έργο. Ερευνούν τα φαινόμενα. Γίνονται φιλόσοφοι, συγγραφείς, ερευνητές. Ο Λοχαγός είναι και τα δύο. Τέλειο δείγμα υπεροχής. Κι όμως μια απλή γυναίκα, με κανένα άλλο εφόδιο παρά τα φυσικά προνόμια του φύλου της, κατορθώνει πολύ απλά να τον συντρίψει. Όχι μόνο με την αμφιβολία της πατρότητας. Αυτό είναι μια συνέπεια. Πίσω της κρύβεται η αγωνία της απόρριψης. Η γυναίκα διάλεξε κάποιον άλλο. Αιμορρα-

ΣΥΓΧΡΟΝΟ ΘΕΑΤΡΟ
ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ
ΣΤΡΙΝΤΜΠΕΡΓΚ:
Ο ΠΑΤΕΡΑΣ

Η οδύνη της
αρσενικής αγωνίας

γεί το υπαρξιακό τραύμα που συνδέεται με το βαθύτατο της επιλογής του είδους και την πάλη των αρσενικών. Η λοχαγίνα - Λάουρα τ' όνομά της — (ο λαός μας Λάουρες λέει κάποιους θυλικούς θαλάσσιους δαίμονες, κάτι σαν τις σειρήνες ή σαν την τρομερή Γοργώ) παλινорθώνεται στο μητριαρχικό της θρόνο.

Η διαδικασία του δραματουργήματος ως το βάθος αυτών των εννοιών εξελίσσεται κατά τρόπο αριστουργηματικό, ιδιαίτερα η βαθμιαία εξουθένωση του Λοχαγού. Χαρακτήρες και καταστάσεις, ιδανικά συγκερασμένοι συνθέτουν το έργο αυτό του Στρίντμπεργκ που είναι κραυγή τρόμου και υπαρξιακής οδύνης.

Η σκηνοθεσία του Γιώργου Κιμούλη είναι ό,τι πιο σημαντικό έχουμε δει έως σήμερα απ' αυτόν τον ανήσυχο και δραστήριο καλλιτέχνη. Το χαρακτηρι-

στικό αυτής της παράστασης είναι το προσωπικό ύφος. Οι πιο πολλές σκηνοθεσίες των αθηναϊκών θεάτρων δίνουν την εντύπωση της προσαρμογής. Δίνουν την αίσθηση πως οι ιδέες τους είναι νέες διαπραγματεύσεις επαναλήψεων. Άλλοτε τα ευρήματα είναι τόσο ξεκάρφα, τόσο αναφομοιωτά που κραυγάζουν πως είναι αντιγραφές. Εδώ όλα προκύπτουν πηγαία, είναι φρέσκα, αυθόρμητα και το κυριότερο είναι γεννήματα του έργου, του εφιαλτικού του στοιχείου, σαν εκποτάσματα τρικυμιάδους υποσυνείδητου.

Τα πρόσωπα εμφανίζονται απρόσμενα, κάπως εξωπραγματικά, σαν πλάσματα ταραγμένου νου που εξομαλύνονται προς το ρεαλιστικό. Σουρεαλιστικά στοιχεία μετασχηματίζονται, γεωμετρικές ισορροπίες αποκλίνουν, οι χώροι συγχέονται, οι παρουσίες εκπέμπουν απειλή. Μια σκηνοθεσία συμφω-

νική, αλληλουχική, με έντονη υποβλητικότητα.

Ο Κιμούλης με αιφνιδίασε και ως ηθοποιός. Δεν έπαψε να είναι εξωτερικός, περιγραφικός και σοφιστικός, είχε όμως δύο σκηνές δυνατές, φορτισμένες δραματικά με αίσθημα ισχυρό και γνήσιο έτσι που συνολικά η ερμηνεία του Λοχαγού να γίνεται άποψη σαφής και συγκεκριμένη. Είναι ο τέταρτος «Πατέρας» που βλέπω και αναμφίβολα είναι ο καλύτερος. Ένα τραγικό πρόσωπο, ανεπιτήδευτο και μοιραίο, που άλλοτε μας δόθηκε υπερφορτωμένο κι άλλοτε αναμικρό. Ο Κιμούλης δεν υπερέβαλε ούτε πρόδωσε τις αναλογίες. Η Φιλάρη Κομνηνού αναζήτησε το απειλητικό στην ψυχρότητα. Έπαιξε τη σύζυγο αποστασιοποιημένα στο μεγαλύτερο μέρος, σίγουρη για την κατίσχυσή της, άπονη και ανελέητη για το σύντροφό της όπως το έντομο που τρώει το αρσενικό την ώρα που τη γονιμοποιεί. Θεωρητικά η γραμμή είναι σωστή, θεατρικά όμως απέδωσε ένα πρόσωπο άτονο, όμορφο, έγκυρο, γοητευτικό, σκληρό, απειλητικό — όλα αυτά σωστά — αλλά δεν βρέθηκε ο τρόπος η γυναίκα του Λοχαγού να αποκτήσει σκηνική ισχύ, παρουσία υπογραμμισμένη, διαστάσεις απειλής. Ο πάστορας του Γιώργου Γεωργιέρη είχε σαφήνεια γραμμών και φωτοσκιάσεων και γηγέ με τη στερεότητα που ο ηθοποιός αυτός ξέρει να δίνει στους ρόλους του. Τόσο ο πάστορας όσο κι ο γιατρός του Δημήτρη Βάγια ήταν ερμηνείες ιδανικές στα πλαίσια που οι δευτερεύοντες αλλά οργανικοί αυτοί ρόλοι απαιτούν. Εδώ, ωστόσο, με το Γιατρό, συμβαίνει κάτι ιδιαίτερο. Σ' αυτόν αντανακλά η τακτική του γητέματος την οποία ασκεί η Γυναίκα. Ο Βάγια απέδωσε την κλιμάκωση ως την κατάκτησή του, έξοχα. Η παραμάνη της Χριστίνας Κουτσουδάκη είχε στοργική μητρικότητα, αισθηματικό κίνητρο στη συνέργειά της. Ευαίσθητη, τρυφερή κόρη η Δήμητρα Σιγάλα κλιμάκωσε με ταλέντο τις ταλαντεύσεις της ανάμεσα σε πατέρα και μητέρα πριν παραδοθεί ολοκληρωτικά στην πλεκτάνη. Αυτό που πρέπει να εξαρθεί σ' αυτήν την ερμηνεία είναι η αίσθηση, πικρή και οδυνηρή, την οποία προκαλεί η τελική εγκατάλειψη του πατέρα. Αποτέλεσμα σκηνοθετικό και υποκριτικό. Ο Νικόλας Μαραγκόπουλος και ο Στέλιος Ξανθουδάκης πολύ καλοί στους ρόλους των στρατιωτών. Μια άριστη διανομή με εξαιρετική επίδοση δικαιώνει απολύτως τις επιλογές του σκηνοθέτη, βασική προϋπόθεση για μια πετυχημένη παράσταση.

Ταυτισμένο απόλυτα με τη σκηνοθετική σύλληψη το σκηνικό του Άγγελου Αγγελή, με την αμφιρρέπουσα αίσθηση ανάμεσα στο ρεαλιστικό και στο ονειρικό. Απ' τις ξεχωριστές σκηνογραφίες του φετινού χειμώνα που είχε να επιδείξει πολλές αξίες προτάσεις.